

Opgave 1 Arib vraagt haar Kamer om bezinning

Bij deze opgave hoort tekst 1.

Inleiding

De Kamer moet zich bezinnen op het gebruik van haar formele middelen. Dat vindt Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib. Volgens haar dreigen de 'instrumenten' van de Kamer hun effectiviteit te verliezen als ze te vaak worden gebruikt. Arib vindt dat een onwenselijke situatie en zij is niet de enige (tekst 1).

Lees tekst 1.

De trend dat de Tweede Kamer een aantal van haar formele middelen steeds vaker inzet zou van invloed zijn op het werk van de Kamer. Het werk van de Kamer omvat drie taken, een daarvan is de beleidsbepalende taak.

- 2p 1 Welke andere taak van de Kamer wordt beïnvloed door de trend om steeds meer schriftelijke vragen te stellen? Leg ook uit wat een gevolg kan zijn voor het uitvoeren van die taak.

Zie de regels 40 tot en met 44 van tekst 1.

In de regels 40 tot en met 44 staat dat oppositiepartij SP van elke misstand in elk verzorgingstehuis openbaar maakt dat ze het bestaan ervan slecht of schandelijk vindt. Daar kan ze verschillende motieven voor hebben.

- 2p 2 Geef twee motieven die voor de SP een rol zouden kunnen spelen om die misstanden aan de kaak te stellen. Eén ideologisch-inhoudelijk motief en één ander politiek motief.

Zie de regels 48 tot en met 68 van tekst 1.

Er worden nu veel meer moties ingediend dan vroeger. Vroeger bezorgde een motie een minister knikkende knieën, volgens Kamervoorzitter Arib. Daarmee bedoelt ze dat ministers vroeger een beetje bang waren voor moties.

- 2p 3 Leg uit waarom ministers vroeger een beetje bang waren als er in de Kamer een motie werd ingediend en waarom dat nu minder het geval is. Gebruik in je uitleg een gegeven uit tekst 1.

De verhouding van de regering met de Kamer kan gekarakteriseerd worden als monistisch of als dualistisch. Het Nederlandse politieke stelsel heeft zowel kenmerken van monisme als van dualisme.

- 3p 4
- Geef een kenmerk van het Nederlandse politieke stelsel dat past bij monisme.
 - Geef een kenmerk van het Nederlandse politieke stelsel dat past bij dualisme.
 - Leg uit of het niet serieus nemen van moties door de regering (regel 55-56) beter past bij monisme of beter past bij dualisme.

Opgave 1 Arib vraagt haar Kamer om bezinning

tekst 1

(...) Aan het begin van het politieke seizoen vraagt Kamervoorzitter Khadija Arib de leden van de Tweede Kamer om bezinning. (...) Vorig jaar nam het aantal ingediende moties (3.582) toe met 25 procent en steeg het aantal schriftelijke vragen (2.822) met 16 procent. (...) Daarmee zet de Kamer een al jaren durende trend voort. Ministers klagen dat zij door hun veelvuldige verplichte aanwezigheid in de Kamer vaak aan andere werkzaamheden niet toekomen. Kamerleden zelf klagen dat zij aan invloed verliezen, omdat tegenwoordig niemand meer opkijkt als zij een motie indienen of een schriftelijke vraag stellen. (...)

De stortvloed is een hardnekkig probleem. VVD-fractieleider Halbe Zijlstra waarschuwde in 2013 voor "het laten verworden van de parlementaire wapens tot klapperpistooltjes". Arib gaf in het slotdebat voor de zomer de nieuwste cijfers, over dit eerste halfjaar. "Er zijn 2.194 moties (...) ingediend. We stelden 1.543 schriftelijke vragen."

(...)

Quotum

Meer dan oproepen tot bezinning kan Arib niet doen. "Er is geen draagvlak voor paardenmiddelen", zegt SGP-leider Kees van der Staaij, de nestor van de Tweede Kamer. "Partijen of

parlementariërs aan een quotum binden kan niet. Als wij in onze fractie vaststellen dat we bij een debat twee of drie moties willen indienen, kijken we elkaar fronsend aan en vragen ons hardop af: is dat wel nodig? Maar de fractiecultuur kan ook zijn: wij stellen elke misstand in elk verzorgingstehuis aan de kaak. Bijvoorbeeld de SP doet dat en dat is hun goed recht. De Kamervoorzitter kan hooguit achter de schermen proberen een fractie daarop aan te spreken."

Ook VVD-Kamerlid Ton Elias, tevens ondervoorzitter van de Tweede Kamer, sprak deze zomer zijn ongenoegen uit. Hij hekelde in het AD "die enorme hoeveelheid nutteloze moties". Ze dienen volgens hem vooral om media-aandacht te creëren en worden door de regering vaak niet serieus genomen. Sinds midden jaren zeventig is sprake van een vertienvoudiging. Elias: "Alsof je een goed Kamerlid bent als je maar heel veel moties indient!" Arib beschouwt de herhaalde oproep voor "zelfbeheersing van een zelfbewust parlement" als een van de taken van haar voorzitterschap. "Vroeger bezorgde een motie een minister knikkende knieën. Dat is nu niet meer zo", zei ze in maart tegen Met Het Oog Op Morgen¹⁾. (...)

bron: de Volkskrant, 6 september 2016

noot 1 Met Het Oog Op Morgen is een radioprogramma dat dagelijks tussen 23:00 uur en 24:00 uur uitgezonden wordt op NPO1. Het brengt een overzicht van het nieuws, een blik in de ochtendkranten en journalistieke interviews met mensen in en achter het nieuws.

Opgave 2 Juridische aanpak jihadi's

Bij deze opgave horen de teksten 2 en 3.

Inleiding

In januari 2016 gaf strafrechter Jan van der Groen een interview aan NRC Handelsblad, waarin hij zijn twijfel uitte over de effectiviteit van straffen voor jihadisten. De jihadisten waar deze opgave over gaat zijn mensen die naar Syrië willen vertrekken om daar IS te steunen of die van plan zijn om uit naam van IS een aanslag te plegen. Van der Groen is vice-president van de Rotterdamse rechtbank en gespecialiseerd in terrorismezaken. In 2013 veroordeelde hij twee Nederlanders die naar Syrië wilden vertrekken.

Van der Groen stemde bij uitzondering in met het geven van een interview aan NRC Handelsblad. Hij wil zich niet uitspreken over specifieke zaken maar wel over terrorismerechtspraak in het algemeen. In tekst 3 staat een aantal vragen van de redacteur van NRC Handelsblad met de antwoorden van rechter Van der Groen.

Lees de regels 1 tot en met 26 van tekst 2.

De rechter twijfelt aan de effectiviteit en zinvolheid van de straffen die jihadisten krijgen. Of een straf zinvol en effectief is, kun je pas beoordelen als je weet welk doel met die straf nagestreefd wordt. Soms kun je aan de keuze van de straf zien welk doel er mee nagestreefd wordt. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de programma's die de reclassering heeft voor drugsverslaafden, dieven en geweldplegers (zie de regels 18-21). Met al deze drie programma's wordt eenzelfde doel nagestreefd.

- 2p 5 Leg uit welk doel van straffen met deze drie programma's van de reclassering, die vermeld worden in de regels 18 tot en met 21, nagestreefd wordt.
- 2p 6 Leg van twee doelen van straf uit dat die wel gerealiseerd kunnen worden als Nederlanders die naar Syrië willen vertrekken, veroordeeld worden tot gevangenisstraf.

Zie de regels 8 tot en met 26 van tekst 2.

De reclassering richt zich onder meer op hulp aan verdachten en ex-gedetineerden. Uit haar doelstelling blijkt dat de reclassering daarmee een maatschappelijk belang wil dienen.

- 3p 7
- Welke taak van de reclassering is in dit tekstgedeelte te herkennen?
 - Leg uit dat met deze taak ook aan de doelstelling van de reclassering gewerkt wordt.

Lees de regels 27 tot en met 39 van tekst 2.

In dit tekstgedeelte wordt gesproken over een enkelband. Een enkelband bevat een zendertje waarmee op elk tijdstip gecontroleerd kan worden waar de drager zich bevindt. Een enkelbandmaatregel wordt vaak gecombineerd met huisarrest.

Maatregelen om criminaliteit te bestrijden kunnen passen in een meer preventief beleid of in een meer repressief beleid.

- 3p 8
- Geef eerst een omschrijving van preventief beleid en een omschrijving van repressief beleid. Leg vervolgens uit dat de enkelbandmaatregel, ondanks zijn preventieve werking, toch een typisch voorbeeld is van repressief beleid.

Een onderzoeker stelt voor om een kwantitatief onderzoek te doen naar het effect van de enkelbandmaatregel op het gedrag van jihadisten die naar Syrië willen reizen.

- 3p 9
- Formuleer een hypothese bij de onderzoeksvraag ‘Wat is het effect van de enkelbandmaatregel op jihadisten?’
 - Geef aan wat daarbij de afhankelijke variabele en wat de onafhankelijke variabele is.

Een kwantitatief onderzoek naar het effect van de enkelbandmaatregel op jihadisten levert problemen op omdat de populatie klein is en omdat er geen controlegroep is. Stel dat een onderzoeker er voor kiest om, in plaats van een kwantitatief onderzoek, een kwalitatief onderzoek uit te voeren met de onderzoeksvraag ‘Wat is het effect van de enkelbandmaatregel op jihadisten?’

- 2p 10
- Welke onderzoeksmethode zou de onderzoeker kunnen gebruiken om gegevens te verzamelen?
 - Welk voordeel heeft een kwalitatieve opzet in vergelijking met een kwantitatieve opzet bij deze onderzoeksvraag?

Syriëgangers worden aangeklaagd voor betrokkenheid bij terroristische organisaties. Om te achterhalen waarom mensen deze wet overtreden kan gekeken worden naar pullfactoren zoals avontuur, sensatie en het nastreven van religieuze doelen. Ook kan vanuit sociologisch-criminologische theorieën gekeken worden naar pushfactoren. Sociologisch-criminologische theorieën geven structurele en (sub)culturele verklaringen voor crimineel gedrag en criminaliteit.

- 3p 11 – Geef een structurele verklaring waarom veroordeelde Syriëgangers de wet overtraden.
- Geef een (sub)culturele verklaring waarom veroordeelde Syriëgangers de wet overtraden.
- Geef aan bij welke benaderingswijze (invalshoek) van maatschappijwetenschappen elk van beide verklaringen aansluit.

Lees de regels 40 tot en met 61 van tekst 2.

- 3p 12 – Wat houdt het dilemma van de rechtsstaat in?
- Leg uit dat dit dilemma van toepassing is op het gebruik van de ambtsberichten van de AIVD in tekst 2.

Zie tekst 2.

Absolute en relatieve rechtvaardigingstheorieën hebben een verschillende visie op het rechtvaardigen van straf.

- 3p 13 Leg met behulp van twee citaten uit tekst 2 uit of de opvatting van rechter Van der Groen beter aansluit bij de absolute rechtvaardigingstheorieën of bij de relatieve rechtvaardigingstheorieën.

Lees tekst 3.

Ons rechtssysteem kan alleen maar functioneren als er voldoende draagvlak is in de maatschappij. De maatschappij verandert voortdurend. Rechters laten zich niet leiden door de veranderende publieke opinie maar het recht in Nederland beweegt wel mee met maatschappelijke veranderingen.

- 2p 14 Leg uit hoe maatschappelijke veranderingen in Nederland toch kunnen doorwerken in de rechtspraak zonder dat rechters zich laten leiden door de publieke opinie.

Zie de regels 26 tot en met 63 van tekst 3.

In dit tekstgedeelte gaat het gesprek over rechten die verankerd zijn in artikel 7 van de Grondwet en artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM).

- 2p 15 – Geef een citaat uit de regels 26 tot en met 63 van tekst 3 dat betrekking heeft op de inhoud van artikel 7 van de Grondwet. Leg je keuze uit.
- Geef een citaat uit de regels 26 tot en met 63 van tekst 3 dat betrekking heeft op de inhoud van artikel 10 van het EVRM. Leg je keuze uit.

Opgave 2 Juridische aanpak jihadi's

tekst 2

Rechter betwijfelt nut straffen jihadi's

De Rotterdamse rechter Jan van der Groen twijfelt aan de effectiviteit van straffen voor jihadisten. Er is nauwelijks iets bekend over de zin hiervan.
5 Dat zegt de rechter, die is gespecialiseerd in terrorismezaken, vandaag in NRC.

De meeste jihadverdachten in Nederland krijgen een voorwaardelijke straf opgelegd, waarbij zij onder toezicht van de reclassering terugkeren in de maatschappij. Maar het is onduidelijk of dit soort straffen zin heeft, zegt Van der Groen. "De
15 reclassering gaat al jaren om met allerlei soorten daders voor wie ze vaste programma's hebben", zegt de rechter. "Drugverslaafden gaan naar de afkickkliniek, dieven krijgen
20 budgettraining, geweldplegers een cursus agressieregulatie. Maar voor jihadisten hebben we geen effectief programma. De reclassering probeert van alles en nog wat, ze peinzen zich
25 suf, maar het antwoord hebben ze gewoon niet."

(...) Volgens de rechter zijn jihadisten over het algemeen moeilijk te bereiken. (...) "Het gedrag van dit
30 soort daders wordt bepaald door overtuiging. En een overtuiging

kun je niet wegnemen met een straf." (...) De enkelband zou in elk geval wél een positief effect hebben op
35 jihadisten, zegt rechter Van der Groen. Hij kent geen voorbeelden van jihadverdachten die met een enkelband om naar Syrië zijn vertrokken. (...)

40 Van der Groen pleit in het interview voor een andere manier van omgaan met inlichtingeninformatie. In veel terrorismezaken komen geheime ambtsberichten van de AIVD in het
45 strafdossier terecht, waarin bijvoorbeeld staat dat de verdachte een aanslag plant of binnenkort naar Syrië wil vertrekken. Rechters en advocaten kunnen niet controleren
50 hoe die berichten tot stand zijn gekomen, en weten dus ook niet hoe betrouwbaar ze zijn. Van der Groen pleit voor een Frans systeem, waarbij een commissie wordt benoemd die
55 oordeelt of de rechters en advocaten geïnformeerd kunnen worden over de totstandkoming van het ambtsbericht. Van der Groen: "Iemand heeft het
60 recht om te weten waarom hij wordt verdacht. Je zou niet moeten werken met geheime informatie."

bron: NRC Handelsblad, 13 januari 2016

tekst 3

Fragment uit het interview met rechter Van der Groen

NRC:

Jihadisten worden geplaatst op de
terrorismeafdeling. Uit twee studies
blijkt dat opsluiting onder dit strenge
5 regime averechts kan werken. Wat
vindt u zelf van de terrorisme-
afdeling?

Van der Groen:

“Daar heb ik wel een mening over,
10 maar die zeg ik u niet.”

NRC:

In de samenleving heerst veel angst
voor terrorisme. Wordt u daardoor
beïnvloed?

Van der Groen:

Resoluut: “Nee.”

NRC:

U kijkt toch ook het journaal?

Van der Groen:

20 (...) “Een rechter leert zich daarvoor
af te sluiten. Je moet je juist niet van
de wijs laten brengen door de
publieke opinie. We moeten proberen
om... eh, hoe zal ik dat zeggen... een
25 beetje nuchter te blijven.”

NRC:

Advocaten klagen vaak dat jihadisten
puur vanwege hun gedachtegoed
terechtstaan, en dat radicale
30 gedachten hebben niet strafbaar is.
De vrijheid van meningsuiting zou in
het geding zijn.

Van der Groen:

“Het zijn overtuigingsverdachten en
35 daarom zijn dit soort zaken zo lastig.
Het gaat om iets wat je persoonlijk
drijft in je handelen. En dan is het
aan de rechter om te toetsen of dit
strafrechtelijk relevant is. In deze
40 zaken kijken jihadisten vanuit hun
overtuiging bijvoorbeeld naar
jihadistische video’s. Advocaten
vinden dat absoluut niet straf-
rechtelijk relevant, terwijl het Hof zegt
45 dat dit in sommige gevallen niet mag,
omdat het gezien kan worden als een
training voor terroristische activi-
teiten.”

NRC:

50 Jihadvideo’s kijken is verboden?

Van der Groen:

“Je mag video’s bekijken, natuurlijk.
Als dat niet zou mogen, kun je je ook
niet informeren. Je mag ook gewoon
55 een boek lezen over de jihad. Het
gaat om een combinatie met con-
crete uitingen die je erbij doet, bij-
voorbeeld wanneer je die lectuur
gebruikt als bron voor het doen van
60 opruiende uitlatingen. Dáár gaat het
nog altijd om: concrete uitingen en
acties. We veroordelen mensen niet
vanwege gedachten.”

naar: NRC Handelsblad, 13 januari 2016

Opgave 3 Gepersonaliseerde media

Bij deze opgave hoort tekst 4 .

Inleiding

Meningen van mensen zouden in toenemende mate bepaald worden door onpersoonlijke algoritmes op internet. Op basis van analyses van het zoekgedrag van de internetgebruikers geven gepersonaliseerde media steeds meer informatie die aansluit bij de mening van die gebruiker. Mensen zouden daardoor leven in een ‘informatiebubbel’ die hen afschermt van andere meningen, waardoor polarisatie en wederzijds onbegrip zouden toenemen. Tekst 4 verscheen op de website StukRoodVlees (SRV). De website is opgezet om vanuit academisch onderzoek een tegenwicht te geven aan vluchtige meningen en ongefundeerde analyses. De veronderstelling dat gepersonaliseerde media verstreckende negatieve gevolgen zouden hebben voor het democratische debat, wordt gerelativeerd in het artikel waarvan tekst 4 een fragment is.

- 2p 16 Bij communicatie is altijd sprake van een zender en een ontvanger. Wat is een verschil is tussen interpersoonlijke communicatie en massacommunicatie met betrekking tot de zender en wat is een verschil met betrekking tot de ontvanger?

Lees tekst 4.

- 2p 17 In een democratie zijn massamedia onder andere belangrijk omdat ze een informatiefunctie vervullen. Volgens tekst 4 zullen gepersonaliseerde media **geen** bijdrage leveren aan een andere functie die de media voor de samenleving vervullen. Welke andere functie is dat? Ondersteun je antwoord met een citaat uit tekst 4.

Zie de regels 19 tot en met 37 van tekst 4.

- 2p 18 Als de meeste mensen hun informatie gepersonaliseerd ontvangen zoals dit tekstgedeelte schetst, dan wordt een van de doelen van het mediabeleid moeilijk te realiseren. Welk doel van het mediabeleid is dat? Leg je antwoord uit.

- 2p 19 De commerciële omroepen en de publieke omroep hebben deels verschillende doelstellingen. Bij het streven naar één van die doelstellingen kan het personaliseren van het media-aanbod een belangrijke bijdrage leveren. Geef een doelstelling waarin beide soorten omroepen van elkaar verschillen en waaraan het personaliseren van het media-aanbod een belangrijke bijdrage kan leveren. Leg je antwoord uit.

Zie de regels 24 tot en met 33 van tekst 4.

De signalering van het Commissariaat voor de Media komt uit een brief aan de minister. Daarin legt het Commissariaat voor de Media uit hoe het zijn taak het aanstaande jaar van plan was te gaan vervullen.

- 2p **20**
- Geef een taak van het Commissariaat voor de Media.
 - Leg uit dat het in verband met die taak van belang is dat het Commissariaat voor de Media trends in het media-aanbod signaleert.

Zie de regels 33 tot en met 37 van tekst 4.

In de Nederlandse parlementaire democratie bestaat pluriformiteit van informatievoorzieningen en persvrijheid.

- 3p **21**
- Beredeneer vanuit een kenmerk van de parlementaire democratie waarom pluralistische media belangrijk zijn.
 - Beredeneer ook waarom personalisatie de parlementaire democratie kan bedreigen.

Opgave 3 Gepersonaliseerde media

tekst 4

(...) Online media worden steeds vaker aangepast aan de kenmerken en voorkeuren van de gebruiker, zodat niet elke gebruiker van een website dezelfde inhoud ziet. Een gepersonaliseerde nieuwssite stemt bijvoorbeeld de selectie nieuwsverhalen en opiniestukken af op de persoonlijke voorkeuren van een lezer. In een minder vergaand geval geeft een gepersonaliseerde nieuws-site bepaalde onderwerpen, of opiniërende columns, een meer of minder prominente plek op de pagina. Eli Pariser spreekt in dit verband over een filterbubbel, een unieke informatieruimte voor iedereen.

Velen vrezen dat zulke gepersonaliseerde communicatie leidt tot polari-

satie. De algoritmes die bepalen welk nieuws we te zien krijgen, zouden dan een nieuwe vorm van verzuiling veroorzaken. Het Commissariaat voor de Media signaleert bijvoorbeeld dat er “steeds meer sprake [is] van fragmentatie; het aanbod neemt nog steeds toe en het gebruik raakt daarmee steeds meer versplinterd. Een volgende stap in deze trend is personalisatie, waarbij het aanbod is afgestemd op de voorkeuren van het individu.” En in een rapport over vrije en pluralistische media, stelt een adviesorgaan van de Europese Commissie dat personalisatie de democratie kan bedreigen. (...)

bron: stukroodvlees.nl, 28 november 2016

Opgave 4 De ebola-epidemie als internationaal vraagstuk

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6 .

Inleiding

In februari 2014 vond een ebola-uitbraak plaats in West-Afrika, vooral in de landen Guinee, Sierra Leone en Liberia. Ebola is een zeldzame maar ernstige infectieziekte die wordt veroorzaakt door een virus. De ziekte is vernoemd naar de rivier Ebola in Congo, waar het virus voor het eerst in 1976 werd waargenomen. In augustus van 2014 riep de WHO, de Wereldgezondheidsorganisatie van de VN, de uitbraak uit als een 'medische noodsituatie van internationale zorg'. Naar schatting werden ruim twintigduizend mensen door de ziekte getroffen. De epidemie kostte aan 11.300 mensen het leven. In januari 2015 leek de epidemie grotendeels voorbij. Op 31 januari 2015 verscheen van emeritus hoogleraar in de sociale wetenschappen Abram de Swaan een artikel over de gevolgen van de ebola-epidemie voor de wereld. In dit artikel bekritiseerde hij de rol van de WHO en geeft hij aan hoe dergelijke epidemieën in de toekomst voorkomen moeten worden (tekst 5). Wouter Arrazola de Oñate is arts-onderzoeker Sociale (en Commerciële) Determinanten van Gezondheid. Het opiniërend artikel waarvan een deel in tekst 6 staat is van hem. De auteur legt een relatie tussen het uitbreken van de epidemie in de armste landen en de wijze waarop internationale politiek en economie functioneren.

Lees de regels 1 tot en met 34 van tekst 5.

Volgens de Swaan waren de meest getroffen landen – Guinee, Sierra Leone en Liberia – zelf niet in staat de ebola-epidemie te bestrijden. Er is hier sprake van 'state failure' ofwel deze landen zijn te beschouwen als fragiele staten. Het begrip 'staat' omvat vier kenmerken.

- 2p **22** Leg uit aan welk kenmerk van een staat de getroffen landen niet voldoen. Betrek in je antwoord een voorbeeld uit de regels 1 tot en met 34 van tekst 5.

Lees de regels 35 tot en met 106 van tekst 5.

De Swaan stelt in zijn artikel dat het bestrijden van de epidemie belemmerd zou kunnen worden door het dilemma van de collectieve actie.

- 2p **23** – In welk tekstfragment is het dilemma van de collectieve actie te herkennen? Noem de regelnummers.
– Leg uit welke verandering in de politieke besluitvorming een oplossing kan bieden voor het dilemma van de collectieve actie.

Een half jaar na de ebola-uitbraak kwam de WHO, de Wereldgezondheidsorganisatie van de VN, in actie.

- 2p **24** Leg uit bij welke twee doelstellingen van de VN het past dat de WHO optreedt.

Lees tekst 6.

De internationale orde kan beschreven worden vanuit het klassieke beeld maar ook vanuit het post-klassieke beeld. In tekst 6 is een van beide beelden te herkennen.

- 4p **25** Welk beeld van de internationale orde is te herkennen in tekst 6? Leg je antwoord uit en gebruik daarbij twee verwijzingen met regelnummers naar tekst 6.

Opgave 4 De ebola-epidemie als internationaal vraagstuk

tekst 5

Ebola is een les voor de rijke landen

De onwetende angsthazen (politici, vertegenwoordigers van overheidsinstanties) in de Verenigde Staten en in Europa die in de zomer van 2014
5 zo panisch reageerden op de enkeling die ebolapatiënt zou kunnen zijn, hebben vermoedelijk duizenden levens gered (...). De westerse bestuurders die bang waren voor
10 besmetting, droegen bij aan de algemene vrees dat de verre dreiging zou overslaan naar westerse landen. De eerste reactie was louter defensief. Mensen uit West-Afrika mochten
15 westerse landen niet meer in. (...) Om ebola te bestrijden was meer nodig, veel meer: een offensieve strategie, een ingrijpen ter plaatse, waar de epidemie zich zo snel
20 verbreidde als mensen ervoor op de loop konden gaan. Van de gezondheidsdiensten in de geteisterde landen was niet veel te verwachten. Sierra Leone, Liberia en Guinee zijn
25 doodarm; hardnekkige burgertwisten en (...) corruptie hadden hun fragiele infrastructuur al doen bezwijken, en nu sloegen de resterende dokters ook nog eens op de vlucht. Het
30 eerste alarm werd geslagen, maar het duurde toch zeker een half jaar voor er een internationale bestrijdingscampagne op gang kwam.
(...)
35 Er was wel degelijk een dreiging [de schrijver doelt hier op de ebola-uitbraak] en die is er wellicht nog, niet alleen voor buurlanden, maar in deze tijd van massaal luchtverkeer
40 voor vrijwel alle landen ter wereld.

Dus hadden ook al die landen – de een wat meer, de ander wat minder – goede redenen om mee te doen aan de bestrijding van de epidemie. Geen
45 land kon het alleen af, geen land kon de actie blokkeren. Maar, landen die niet meehielpen konden toch profiteren van het ingrijpen van anderen. Dus: waarom zou een land meedoen? Maar: als geen land meedoet breekt de wereldplaa
50 g uit.
(...)
Maar er bestaat toch allang een WHO, een Wereldgezondheidsorganisatie die de samenwerking effectief moet kunnen regelen? (...)
55 De WHO kon dat niet en wilde het aanvankelijk niet eens. De organisatie wordt bemand door mensen die door de eigen landsregering zijn
60 voorgedragen om politieke redenen en die veelal onbekwaam zijn voor een taak welke ze als een luizenbaantje werd toegespeeld.
(...)
De WHO heeft er vooral in de beginfase dan ook niets van terechtgebracht. Dat vindt de WHO nu zelf ook. Prompt heeft het besturend
65 lichaam ingrijpende hervormingen aangekondigd, precies dezelfde als
70 na het vorig falen, bij de griep-epidemie van 2009. Die hervormingen zijn toen ook niet doorgevoerd.
(...)
De ebola-epidemie is (hopelijk) goed
75 afgelopen – voor deze keer. Maar een zo grootschalige uitbraak had voorkomen kunnen worden (...). Voor de vroegtijdige bestrijding van

toekomstige epidemieën is een
80 permanente snelle medische
interventiemacht nodig, een soort
brandweer die op afroep beschikbaar
is. Die 'plaagweer' bestaat vooral uit
ervaren medici en verpleegkundigen,
85 maar juist in de beginfase zijn nog
andere experts vereist.

(...)

Doet zich een dreiging voor, dan zijn
antropologen of ontwikkelingswerkers
nodig. Zij moeten hulpverleners
90 vertellen wat de plaatselijke
gebruiken zijn, en zij moeten plaat-
selijke leiders uitleggen wat de

medische ingrepen inhouden en hoe
de bevolking daaraan kan mee-
95 werken. De ebolabestrijders
verschenen noodgedwongen in zulke
angstaanjagende pakken dat de
mensen op de vlucht sloegen of de
bestrijders aanvielen. De bestrijders
100 bezwoeren de familie van ebola-
lijders om de patiënten niet aan te
raken en uit hun buurt te blijven, een
onmenselijke en onmogelijke raad
voor mensen die hun geliefde voor
105 hun ogen in eigen bloed zien
creperen. (...)

naar: Abram de Swaan, NRC Handelsblad, 31 januari 2015

tekst 6

Ebola toont hoe ziek het economisch en politiek systeem is

2014 is het jaar van ebola. Maar wie alleen naar de epidemie in drie West-Afrikaanse landen kijkt, begrijpt de ware aard van deze uitbraak niet, beweert Wouter Arrazola de Oñate. Het echte virus is het economische en politieke systeem dat de wereld bestuurt op een kortzichtige manier, waarbij mensen en landen herleid worden tot hun marktwaarde.

Een van de belangrijkste redenen waarom het deze keer in deze drie West-Afrikaanse landen zo snel heeft kunnen uitbreken is de erbarmelijke staat van het gezondheidssysteem. "Liberia had minder dan 50 dokters in het openbare gezondheidssysteem, voor een land met meer dan 4 miljoen mensen, waarvan de meerderheid ver van de hoofdstad woont. Dat is 1 arts per 100.000 mensen, vergeleken met 240 per 100.000 in de VS en 670 per 100.000 in Cuba", zegt prof Paul Farmer, Harvard-infectieziektespecialist en oprichter van Partners in Health, een ngo¹⁾ met beide voeten in het veld. Jarenlang is er véél te weinig geïnvesteerd in gezondheidspersoneel, genees- en verpleegmiddelen, ziekenhuizen en laboratoria, en in de achterliggende organisatie van de gezondheidssystemen. Daar zijn verschillende redenen voor.

Lokale corruptie wordt vaak onmiddellijk als grootste schuldige aangewezen. In de getroffen landen moet daarvoor niet enkel gekeken worden naar de regeringen die corruptie toelaten, maar ook naar de ontginnende industrieën en transnationale ondernemingen die vaak heel nauw betrokken waren bij het installeren van die machthebbers. De financiële belangen van internationale bedrijven hebben ook mede aanleiding gegeven tot de vele burgeroorlogen, een andere belangrijke oorzaak van de verdere verzwakking van staat en gezondheidssysteem. In toenemende mate gaat het dan niet alleen om grondstoffen, maar ook om de grond zelf: landbouwgrond om voedsel en biobrandstoffen op te verbouwen in West-Afrika behoort tot de begeerde 'rijkdommen' van zowel Guinee als Liberia. (...)

De ebola-uitbraak van 2014 in drie West-Afrikaanse landen heeft haar wortels in de doofheid van onze beleidsmakers voor wetenschappelijke argumenten, doofheid voor de aanklachten van extreme armoede en ongelijkheid, mede onderhouden door ons eigen koopgedrag en onze eigen industrieën. Het ebola-virus is gevaarlijk, maar de kortzichtigheid waarmee de wereld bestuurd wordt is nog veel schadelijker.

naar: www.mo.be, 29 december 2014

noot 1 Een ngo (niet-gouvernementele organisatie) is een organisatie die onafhankelijk van de overheid gericht is op een maatschappelijk belang.

Opgave 5 Privacy

Bij deze opgave hoort tekst 7.

Inleiding

De rubriek nrc.checkt (in nrc.next), controleert uitspraken die in de media verschijnen op hun waarheidsgehalte (nepnieuws). Het betreft meestal uitspraken die relevant zijn in een lopende maatschappelijke discussie. In tekst 7 wordt onderzocht in hoeverre de bewering klopt dat de Europese Unie aan jongeren onder de 16 jaar verbiedt om zonder toestemming van hun ouders gebruik te maken van social media.

Lees de regels 1 tot en met 16 van tekst 7.

Met het communiceren van informatie via massamedia worden verschillende maatschappelijke functies vervuld.

- 3p 26 Welke drie subfuncties van de informatiefunctie zijn te herkennen in de regels 1 tot en met 16 van tekst 7? Licht je antwoord toe en verwijst per subfunctie naar de tekst.

Lees tekst 7.

Het onderzoeken van het waarheidsgehalte van de stelling van de Vlaamse journalist op AD.nl is relevant, omdat op het moment van publicatie een discussie gaande is over het belang van de Europese Unie. De journalist heeft mogelijk een van de journalistieke normen niet correct toegepast.

- 2p 27
- Leg uit welke journalistieke norm de Vlaamse journalist op AD.nl niet correct heeft toegepast.
 - Wat betekent de bijdrage van de Vlaamse journalist voor de beeldvorming van de Europese Unie?
- 1p 28 Waarom is het over het algemeen van belang dat een journalist zich aan de journalistieke normen houdt?

Zie de regels 49 tot en met 58 van tekst 7.

Marktontwikkelingen hebben ertoe geleid dat in verschillende media dezelfde artikelen gepubliceerd worden. Dat roept de vraag op waar of bij wie in zo'n geval de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor die publicatie ligt. Ook kan het voor media lastiger worden om onderscheidend te blijven.

- 3p 29
- Met welk begrip wordt de marktontwikkeling aangeduid die ertoe leidt dat in verschillende media dezelfde artikelen gepubliceerd worden?
 - Waar of bij wie ligt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor publicatie van een artikel?
 - Met behulp van welk document beschermen media onder andere hun eigen identiteit?

Opgave 5 Privacy

tekst 7

nrc.checkt: “**Europees verbod op sociale media onder 16**”

Dat schreef een Vlaamse journalist op AD.nl

De aanleiding

Verschillende media berichtten maandag over een Europees verbod op sociale media voor kinderen onder 5 de zestien. Een bericht op de website van dagblad AD (“Onder de 16 geen Facebook, geen Twitter, geen Instagram”) werd meer dan 14.000 keer gedeeld op Facebook en zorgde 10 voor ophef in Nederland. We checken de stelling uit dat artikel: Jongeren onder de zestien mogen vanwege Europese privacyregels vanaf 2018 geen sociale media 15 gebruiken zonder toestemming van hun ouders.

Waar is het op gebaseerd?

Het Europees Parlement stemde twee weken geleden in met een 20 breed scala aan nieuwe privacyregels. Daaronder valt ook de bepaling dat bij het verwerken van persoonsgegevens van kinderen onder de zestien jaar toestemming van de ouders nodig is. Voor sociale 25 media zou dat betekenen dat zij hun diensten niet kunnen aanbieden aan jongeren zolang de ouders geen toestemming hebben gegeven. 30 “Dit is alleen geen nieuws”, zegt ICT-jurist Arnoud Engelfriet. Hij wijst op de Nederlandse Wet Bescherming Persoonsgegevens uit 2001 waarin precies dezelfde bepaling is opge- 35 nomen: voor het verwerken van persoonsgegevens van 16-minners is toestemming van de ouders nodig. De ophef over de volgens GeenStijl “aan ons opgedrongen” Europese

40 verordening gaat dus over een bepaling die al jaren in de Nederlandse privacywet staat. Waarom staat in het stuk niet dat de besproken leeftijdsgrens van zestien 45 jaar al in Nederland geldt? En waarom wordt eigenlijk alleen de Belgische kinderombudsman om commentaar gevraagd?

Het bericht blijkt geschreven te zijn 50 voor een Vlaams publiek, vertelt de auteur Brecht Herman. Hij schreef het voor de Vlaamse krant Het Laatste Nieuws, waarna het AD het overnam op de site en het een eigen 55 leven ging leiden. Beide kranten zijn onderdeel van uitgeefconcern De Persgroep en wisselen vaker artikelen uit.

Belangrijk is ook dat de Europese 60 regels niet automatisch voor Nederland gaan gelden, want elke lidstaat mag de leeftijdsgrens zelf bepalen zolang deze boven de dertien blijft, staat in de verordening. De Europese 65 regel is eigenlijk een dode letter, maar dat staat niet in het stuk.

En, klopt het?

Het artikel spreekt zichzelf tegen. In een bijzin staat wel dat lidstaten 70 mogen afwijken van de verordening, maar de consequentie daarvan wordt niet vermeld. Anders zou de suggestie dat Brussel een social media-verbod oplegt aan kinderen niet 75 overeind blijven.

Ook blijft onvermeld dat nu al volgens de Nederlandse privacy-wetgeving ouderlijke toestemming is

vereist bij de verwerking van
80 persoonsgegevens van jongeren
onder de zestien. Er staat dus ook
niet in dat de meeste internet-
diensten, YouTube uitgezonderd,
zich daar niet aan houden en dat de
85 regel niet wordt gehandhaafd door de
toezichthouder, de Autoriteit
Persoonsgegevens. Waarom dat niet
gebeurt wil een woordvoerder van de
toezichthouder niet zeggen. “We
90 doen geen uitspraken over lopend
onderzoek.”
Engelfriet heeft het gevoel dat de
situatie geen problemen in de praktijk
oplevert en dat de onderbemande

95 toezichthouder “wel betere dingen te
doen heeft.”

Conclusie

Het is niet zo dat Nederlandse
jongeren onder de zestien vanwege
100 Europese privacyregels vanaf 2018
geen sociale media mogen gebruiken
zonder toestemming van hun ouders.
Zij mogen dat nu ook al niet, maar
dat komt door de nationale wet-
105 geving, die overigens niet wordt
gehandhaafd. Ook na 2018 mogen
landen zelf kiezen welke leeftijds-
grens (mits boven 13 jaar) zij
hanteren. We beoordelen de stelling
110 daarom als onwaar.

bron: nrc.next, 27 april 2016